

форму строения, при этом составляющие сеть артерии были сравнительно малых размеров (0,1 мм). У 3 плодов (5,3%) артерия имела Z-образную форму. Таким образом, ПСА у плодов человека всегда замыкает артериальный круг большого мозга, но имеет значительное количество вариантов. Изучение ЗСА показало, что практически во всех случаях артериальный круг большого мозга замкнут. Лишь в одном случае отсутствовала правая ЗСА, что приводило к разъединению виллизиевого круга. Отмечается неравномерность калибров и хода левой и правой ЗСА. Только в 26% случаев левая и правая ЗСА имели одинаковый почти прямолинейный ход, но диаметры их были различны. В 36% случаев обе ЗСА были изогнуты и имели извилистый ход. В остальных случаях одна из артерий имела обычный ход, а другая была извилистой во внутрь или наружу. В одном случае правая ЗСА диаметром 0,3 мм начиналась от средней мозговой артерии и имела резко извилистый ход. В другом случае левая ЗСА диаметром 0,7 мм как бы продолжалась в заднюю мозговую артерию, которая являлась анастомозом между основной и внутренней сонной артериями.

СТАНОВЛЕННЯ БІЧНИХ СТІНОК НОСА ТА СУМІЖНИХ СТРУКТУР У РАННЬОМУ ПЕРІОДІ ОНТОГЕНЕЗУ ЛЮДИНИ

К.І.Яковець

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

Вивчено терміни закладки і ранній розвиток бічних стінок носа (БСН) з урахуванням морфогенезу носової ділянки і суміжних структур. Джерелом закладки БСН є носові плакоти, які знаходяться з боків від лобового горба. Диференціація їх пов'язана з випином епітелію в підлеглу мезенхіму, утворенням хрящової капсули носа. Простежено динаміку змін форми та розмірів структурних складових БСН, визначені етапи інтенсивного і повільного їх росту в період антенатального життя, досліджені кровоносні судини та нерви. З'ясовано критичні періоди, морфологічні передумови та час можливого виникнення деяких природжених вад. Одержані результати можуть використовуватись в дитячій оториноларингології як еталони норми та відхилення в їх розвитку. Відомості про особливості топографії БСН в плодовому періоді розвитку є морфологічною основою для удосконалення існуючих та розробки нових способів хірургічної корекції їх природжених вад.

СУЧАСНІ МЕТОДИ МОРФОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

СПОСІБ ПОЛІХРОМНОЇ ТА РЕНТГЕНОПОЛІКОНТРАСТНОЇ КОРОЗІЇ

Ю.Т.Ахтемійчук, О.В.Цигикало

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

Відомі способи виготовлення корозійних препаратів не можуть забезпечити одночасне застосування на одному й тому ж органоконструкції взаємодоповнюючих методик морфологічного дослідження артерій, вен та порожнистих органів – рентгенографію, виготовлення поліхромних макроскопічних препаратів та корозію. Нами запропонований спосіб поліхромної та рентгенополіконтрастної корозії, який дозволяє одночасно отримати рентгенополіконтрастний та поліхромний препарат, дослідити органоконструкції одночасно методами макроскопії, поліконтрастної рентгенографії та корозії. Для цього в артерії вводять суміш зі свинцевого сурика (20 частин), пластмаси акрилової самотвердіючої (50 частин) та рідкого мономеру (30 частин); у вени вводять суміш із залізного сурика (14 частин), гелювого синього чорнила (1 частина) та рідкого моно-

меру (25 частин); у порожнисті органи вводять суміш з барію сірчаноокислого (9 частин), гелювого чорнила (1 частина), пластмаси акрилової самотвердіючої (60 частин) та рідкого мономеру (30 частин). Після затвердіння сумішей проводять рентгенографію, потім фіксують протягом 3-4 діб у 10% розчині нейтрального формаліну, препарують та піддають корозії. Після введення сумішей та їх затвердіння препарат вивчають рентгенологічно. Оскільки молекулярна маса залізного сурика (~160) майже в п'ять разів менша за молекулярну масу свинцевого сурика (слабке поглинання рентгенівського випромінювання), то на одній рентгенограмі можна диференціювати артерії і вени. Потім препарат фіксують 3-4 доби в 10% розчині нейтрального формаліну для подальшого препарування. Поліконтрастна ін'єкція судин та порожнистих структур дозволяє чітко їх ідентифікувати за кольором, виділити з прилеглих тканин і зафотографувати на кольорову плівку. Після цього препарат піддають корозії в суміші соляної та сірчаної кислот, промивають і отримують поліхромний корозійний препарат.

Приклад бібліографічного опису тез:

Ахтемійчук Ю.Т., Цигикало О.В. Спосіб поліхромної та рентгенополіконтрастної корозії / Тези доп. Всеукраїнської наук. конф. "Акт. пит. вікової анат. та ембріотопографії" // Клін. анат. та опер. хірургія. – 2006. – Т. 5, № 2. – С. 88.